

Prostatacancer

biverkningar av strålbehandling

Differentiering enligt Traditionell Kinesisk Medicin

Författare: Linnéa Augustsson

Examensarbete Akupunkturakademin

VT 2010

Innehållsförteckning

Inledning

Vad är cancer enligt västerländsk medicin

Vad är Strålning

Strålbehandling

Hur påverkar strålningen cellerna och biverkningar

Differentiering enligt Traditionell Kinesisk Medicin

Prostatacancer enligt TKM

Biverkningar

Urinträngningar enligt TKM

Diarré enligt TKM

Sammanfattning

Behandling

Förslag till akupunkturbehandling

Egenvård

Kostråd

Referens lista

Inledning

I mitt arbete som onkologisjuksköterska på en strålbehandlingsavdelning, så möter jag många män med prostatacancer som har problem med biverkningar så som urinträngningar, sveda, och ibland urinstopp och diarré som en följd av strålbehandlingen. Det är en lång behandling 6-8 veckor 5 dagar i veckan, biverkningarna börjar 1-2 veckor in i behandlingen och varar ungefär 2-3 veckor efter avslutad behandling, och efter det klingar biverkningarna sakta ut. Sedan jag började på Akupunkturakademin har jag funderat på hur jag skulle kunna hjälpa dessa män med hjälp av TKM på ett bra sätt

Vad är cancer enligt västerländsk medicin

Kroppen har olika organ som består av miljarder små celler, man har hudceller, muskelceller, njurceller, leverceller, prostataceller och många andra slags celler. Cellerna har olika uppgifter. Blodceller fraktar syre till kroppens olika delar och skyddar mot infektioner, cellerna i magen och tarmarna tar matsmältningen och cellerna i njurarna renar blodet och så vidare. När en frisk cell blir gammal och dör ersätts den strax med en ny, precis likadan cell som utför samma viktiga arbete. I kroppen bildas ständigt nya celler. Det sker genom att cellerna delar sig. Men de delar sig bara så att det blir exakt så många nya celler som behövs. En frisk cell vet alltså precis när den ska dela sig och när den ska stoppa delningen. Cancer innebär att denna perfekta balans rubbas. En tidigare frisk cell börjar uppföra sig fel. Den vet inte när det är dags att stoppa delningen och de nya cellerna - cancercellerna sköter inte sina uppgifter som de ska. De fortsätter att dela sig ohämmat. Fler och fler cancerceller bildas och efter en tid har de blivit till en klump av celler/tumör.

Vad är strålning?

Strålning är vågor, ljus, strålar och energi

I skolan lärde vi oss att det synliga ljuset är vågrörelse, vågrörelserna har olika längd = våglängd. Vågorna rör sig med en enorm hastighet ca 300 000 km/sek. Det är bara vågor av viss våglängd vi kan uppfatta med ögat. Bland de vågor som är längre än det synliga ljuset finner vi ex radiovågor och mikrovågor. Mer energirik strålning t.ex. röntgenstrålning har kortare våglängd.

Strålningsenergi

Elektroner är i ständig rörelse. De har olika hastighet och de befinner sig i bestämda energitillstånd. Vid hopp eller jonisering frigörs energi, och det är den energin som sänds ut som vågor, ljus och strålar = Joniserande strålning

För medicinsk strålbehandling krävs strålning med hög intensitet. Strålning med hög intensitet orsakar cellförändringar och detta utnyttjas för att förstöra oönskade celler. Joniserande strålning produceras med hjälp av apparater i vilka man kan öka accelerera elektronernas hastighet och därmed öka strålningens energimängd

Strålbehandling

Vid bestrålning hämmas cellernas förmåga att växa och föröka sig. Upprepad behandling med visst tidsmellanrum innebär att man försöker att förrinta cancercellerna

Hur påverkar strålningen cancercellerna

Celler som delar sig snabbare/oftare är mera strålkänsliga exempelvis tumörceller. De celler som befinner sig i en viss tillväxtfas förstörs. När tillväxten är hämmad kan cellerna inte föröka sig.

Tyvärr så påverkas också våra normala celler. Men dessa har en förmåga att reparera sig, för att skydda de normala cellerna delar man upp fraktionerar strålningen på ett antal behandlingar. Behandlingen blir då skonsammare. Normala celler och celler med stor och snabb omsättning som till exempel huden, slemhinnorna i mag-tarmkanalen är särskilt känsliga om de utsätts för direkt strålning vid behandling. Det är inverkan på kroppens normala celler som är orsaken till biverkningar eller strålreaktioner under behandlingen.

Biverkningar: Urinträngningar och diarré

Differentiering enligt Traditionell Kinesisk Medicin

Prostatacancer enligt TKM

Prostatacancer upptäcks oftast med problem med att kasta vatten, svag stråle, svårt att börja urinera, och eller täta urinträngningar, eller som ett bi fynd vid annan läkarundersökning.

Vid palpation känner man en förhårdnad i prostatan. Enligt TKM är en förhårdnad som inte flyttar på sig slem.

Det vanligaste enligt TKM som leder till cancer/ knölar är en långt gående obalans, där qi inte flödar smidigt och det kan då uppstå qi stagnation, blodstagnation, lever stagnation och slem. Inom TKM anser man att qi stagnation leder till knölar som kommer som en följd av känslomässig stress, och att lever qi stagnation kan orsakas av ilska, bitterhet eller undertryckt frustration. Fukt och slem kan bildas när det är brist qi i mjälten. Det kan även vara stagnation i någon av de 8 extraordinära meridianerna.

Du mai, havet för all yang. Har två stora funktioner. Samlar, kordinerar, riktar, stärker, cirkulerar och harmoniserar all yang i kroppen, och har en intim relation till njurarna och distribuerar Yuan Qi

Ren mai, havet för all yin. Underhåller, när, bevarar och stödjer. Du mai och Ren mai utgör normen och reservoaren för yin och yang.

Chong mai, blodets hav. En stor kommunikationsväg med många korsningar, som garanterar den fria cirkulationen av qi och blod. Havet för de 5 zang och 6 fu. Havet för de 12 meridianerna, ansvarig för att nära försörja och bevattna alla delar av kroppen.

Dai mai, samlar ihop guidar styr, och kontrollerar alla meridianer. Fungerar som ett gångjärn för cirkulationen uppe och nere, att qi stiger och sjunker på rätt sätt. Om Dai mai inte kan reglera dessa rörelser absorberas värme, vilket kan leda till tryck och blockering uppstår.

De agerar som reservoar för Qi och blod och upprätthåller nära relation till njuren.

Biverkningar

Urinträngningar enligt TKM

Kan skapas av såväl externa som interna orsaker, som skapar hetta och stagnerad lever qi. Levern attackerar mjälten varvid fukt utvecklas som leds/rinner ned till urinblåsan. När fukt/hetta invaderar knyter sig urinblåsan, och skadar dess reglerande funktioner och man får symtom som frekvent, trängande, brådskande och smärtsam urinering. Om fukt/hetta blir långvarig kan hetta kristallisera urinen och skapa stenar och grus i urinvägarna, vilket kan leda till anuri. Blir hettan stark kan den skada blodkärlen och ge upphov till blod i urinen. Är urinen grumlig, är det ett resultat av fukt. Njurarna kontrollerar vätskorna genom att reglera transformation/metabolism och reglering av vätskornas evakuering ut ur kroppen. Vid störningar i njurarna kan det uppstå urinretention och inkontinens.

Diarré

Detta tyder på att vätskorna i tarmen är påverkade. Det kan bero på att tarmen inte kan ta upp vätska, eller att njurarna som kontrollerar vätskorna i nedre jiao inte orkar, och att mjälten inte förmår att omvandla vätskor, samt att utöva en höjande rörelse och på så sätt hålla vätskorna på plats. Vid diarré tyder det på att mjälten som ansvarar för omvandling och transport också är påverkad.

Sammanfattning

Prostatacancer är ett starkt Yin - tillstånd efter som cancer yttrar sig som en förhårdnad, slem som inte flyttar på sig . En behandlingsform för att motverka Yin - tillståndet är att utsätta kroppen för något med lika stark yang – effekt. Strålbehandling har en stark yang – effekt. Vi ser att biverkningarna kommer 1-2 veckor in i behandlingen men det måste ändå räknas som plötslig det vill säga ett yang – tecken i sig. De biverkningar som vi ser är fullhets symtom Fukt Hetta Slem. Strålbehandling skapar en inre hetta i urinblåsan, urinblåsan och san jiao utgör tillsammans njurarnas två fu. Båda har kontroll över vatten på

olika sätt. Urinblåsan reglerar vattnets kvalitet och kvantitet och san jiao kontrollerar vätskornas rörelse. Vattnet som är av naturen yin skall vara i balans med eld yang. En ökning av elden yang, innebär en minskning av vatten med som symptom som hetta som ger minskad urinmängd, och i förläggningen leder det till att njurarnas yin blir försvagad.

Slutsatsen blir att strålbehandling utvecklar stark hetta/fukt i kroppen som påverkar urinblåsan, och meridianerna som passerar området i nedre buken där strålbehandling ges.

Behandling

För att underlätta besvären under strålbehandlingstiden kan man utföra akupunkturbehandling, ge kostråd, och råd för egenvård.

Behandlingsstrategi: Omvandla fukt, eliminera hetta, och om det är grumlig fukt och essenser läcker ut, att stärka njurarna.

Förslag till akupunkturbehandling

Beroende på vilka biverkningar som är mest påtagliga, bör punktval anpassas efter patientens tillstånd.

Förslag på generell behandling av biverkningarna

Ub 23: Elimineras grumlig urin. Stärker essenserna. Stärker njurens yin

Ub 28: Elimineras fukt/hetta från nedre jiao

Ub 32: Svårt att urinera. Smärtsam urinering

Mj 6: Fukt problem. Reglerar urinen. Stärker mjälten, njuren och yin

Mj 9: Löser fukt. Öppnar och cirkulerar vattenvägarna. Befrämjar nedre jiao

Nj 3: När njurens yin. Lugnar tomhetshetta

Nj 7: Stärker njuren. Reglerar vattenvägar dränerar fukt/hetta

Nj 10: Tar bort fukt. När njure yin

Le 8: Omvandlar fukt i nedre jiao

Ren 3: Kan dränera fukt. Skingra stagnation

Ma 28: Reglerar vattenvägarna

Det är endast biverkningar som behandlas.

Enligt kapitel 4 i Hälsa och sjukvårdslagen tidigare kallad Kvacksalverilagen är det i Sverige inte tillåtet att behandla cancer.

Egenvård

Det är viktigt att kroppen får tillräckligt mycket med näring, vätska och vila

Ljusglimtar i tillvaron, även om en dag har varit dålig så finns det alltid något som har varit till det bättre den dagen, och det är det som man ska komma ihåg. Att läsa en bok, lyssna på musik i lugn och ro, gå på Bio eller att bara sitta ute och titta på fåglar, att göra sådant som drar uppmärksamheten ifrån sjukdom och behandling, att försöka att leva som vanligt.

Genom att utöva qi gong uppnår man ökad cirkulation i kroppen utan att belasta den hårt.

Kostråd

Det är viktigt för kroppen att tillföra vätska i former som den kan ta till sig. Bra är att laga grytor som innehåller varm mat med mycket vätska. Grytorna får gärna innehålla grönsaker t.ex. broccoli som eliminerar hetta och som är även urindrivande, och sötpotatis som producerar vätskor och stärker mjältens qi. Man ska undvika varm het mat som ger hetta, och stekt stark och kryddad mat, som ökar hettan. Man kan rekommendera patienten att äta t.ex. tomat som

elimineras hetta, och svalkar blodet och som producerar vätskor, när yin, och lugnar levern. Granatäpple, som producerar vätskor, stoppar lös avföring. Pumpafrö, som när njurar/urinblåsa. Troligen värmer pumpafrö njurar och urinblåsa så att vätskeomsättningen förbättras och flegma bildningen motverkas, och att dricka grönt te som minskar flegma, cirkulerar blodet och qi, svalkar hetta, som också är urindrivande.

Referens lista

Anteckningar från lektioner

A Manual of Acupuncture Peter Deadman

Cancerfonden

Diagnosis in Chinese Medicine

Hälso och Sjukvårdslagen

Kinesisk Kostlära Peter Torssell

Lära sig Leva med cancer

Traditionell Kinesisk Medicin I II Reijo Pöyhönen

Kontakt: Linnea Augustsson. E-mail: liau58hotmail.com

www.akupunkturakademin.se

